

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ
МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР і НАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОВ
ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 12 (766)

Субота, 18 сакавіка 1950 года

Цана 50 кап.

Да новых творчых поспехаў!

Комуністычная партыя, наш урад, вялікі Сталін няспына клопацца аб росквіце Радзімы, аб павышэнні матэрыяльнага добрабыту савецкага народа, аб поспехах яго навукі, літаратуры і мастацтва.

Прысуджэнне Сталінскіх прэмій вучным, вынаходцам, пісьменнікам, мастакам, скульптарам, кампазітарам, архітэктарам, дзеячам тэатра і кіно — яскравае сведчанне новых перамог і дасягненняў савецкага народа.

Большавіцкая партыя чула і клопатліва накіроўвала і накіроўвае працу дзеячоў літаратуры і мастацтва на служэнне народу, заклікае іх ствараць такія творы, якія былі б вартымі эпохі, якія задавальнялі б высокія культурныя запатрабаванні савецкіх людзей.

Савецкія майстры літаратуры і мастацтва ў сваіх творах імкнучыся пражываць новае, перадавое ў жыцці, адлюстроўваюць усёперамагаючую сілу вялікіх ідэй Леніна — Сталіна, якія натхняюць мільёны масы савецкіх людзей і іх штодзённай працы на будаўніцтву камунізма. Высокародныя ідэі савецкага патрыятызма, якімі прасякнуты мастацкія творы, выхоўваюць працоўных у камуністычным духу.

Галоўная тэма мастацкіх твораў, удастоеных Сталінскіх прэмій у гэтым годзе, — гэта паказ новых, перамагаючых рыс у жыцці, услаўленне высокароднага пачуцця савецкага патрыятызма. Значная ўвага дзеячоў мастацтва і літаратуры аддадзена адлюстраванню блізкага дарогі, блізкіх кожнаму савецкаму чалавеку вобразаў вялікіх правядоўцаў і настаўнікаў усяго прагрэсіўнага чалавечтва — Леніна і Сталіна. Аб рэвалюцыйнай дзейнасці І. В. Сталіна ў Баку і аб яго першай сустрэчы з В. І. Леніным расказвае сыягасць «З іскры...» у Ленінградскім тэатры імя Ленінскага камсамола; вобраз таварыша Сталіна паказаны ў п'есе У. Вішнеўскага «Незабытыя 1919-ы», у манументальных фільмах «Падзенне Барына» і «Сталінградская бітва», у многіх мастацкіх палатнах і музычных творах. Многія творы напісаны аб Вялікай Айчыннай вайне, у дні якой асабліва яскрава правілася матурына сіла Савецкай дзяржавы, яе народа, выхаванага партыяй Леніна — Сталіна. У гэтых творах на гістарычным матэрыяле раскрыліся духоўныя сілы народа-пераможцы, які пад кіраўніцтвам вялікага Сталіна адстаілі сваю незалежнасць, выратавалі чалавечы ад фашысцкага завячвання.

Значная колькасць твораў прысвечана пасляваеннаму мірнаму будаўніцтву, якое адбываецца паводле планаў большавіцкай партыі, пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна. Такія творы в'ялікія: «Святло над зямлёй» — С. Бабаўскага, «Мар'я» — Г. Мяднускага, «Зямля кузняцкая» — А. Валашына, «На лясной пасадзе» — К. Лёвава, «Ясны бераг» — В. Пановіч, «Алая Фаміна» — А. Яшына, кніга вершаў Я. Далматоскага і інш.

Неабходна падкрэсліць, што аўтары гэтых твораў, паказваючы наш сёнешні савецкі дзень, адлюстроўваюць рысы камунізма, новыя камуністычныя адносіны да працы, новую камуністычную мараль нашых людзей.

Тэме вывэржэння захопніцкіх планаў надпартыячай новай вайны, паказу вялікіх сіл лагера міру і демократыі прысвечаны такія творы, як п'еса К. Сіманова «Чужы чыць», Б. Лаўрэнава «Голас Амерыкі», зборнік вершаў С. Рустама «Два берагі», кінафільм «Юнацтва свету», музычныя творы Д. Дзянісавіча «На тым баку Аракаса» і А. Маневіча «За мір», палітычныя карыкатуры і малюнкi мастакоў Б. Яфімава і В. Пракопава.

Творы, удастоеныя Сталінскіх прэмій, маюць велізарнае выхавальнае значэнне, яны выклікаюць у кожнага савецкага чалавека жывае пачуццё, бацьбасць, натхняюць на новыя велічныя справы ў ім перамогі камунізма.

Прысуджэнне Сталінскіх прэмій аўтарам лепшых твораў літаратуры і мастацтва за 1949 год в'ялікае яскравым сведчаннем прыпаўнення партыяй і народам дасягнутых поспехаў у галіне многанацыянальнай сацыялістычнай культуры.

Сярод пісьменнікаў і работнікаў мастацтва, удастоеных высокіх званняў, мы бачым імёны дзеячоў літаратуры і мастацтва РСФСР, Украіны, Беларусі, Грузіі, Арменіі, Азербайджана, Літвы, Эстоніі, Узбекістана, Таджыкістана, Малдавіі, Каралеўскай ССР.

Клопаты партыі і ўрада аб развіцці культуры нашай краіны абавязваюць дзеячоў літаратуры і мастацтва працаваць з яшчэ большай энергіяй над услаўленнем працоўнага героя савецкіх людзей.

Высокага звання лаўрэатаў Сталінскай прэміі ўдастоены стваральнікі балетнага спектакля «Князь-возер», пастаноўлена на сцэне Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета: старшыні беларускі кампазітар, народны артыст БССР В. А. Залатароў, пастаноўшчык К. А. Мулер, народны мастак БССР С. Ф. Нікалаеў, народная артыстка БССР А. В. Нікалаева, заслужаны артыст БССР С. В. Дзючын. Таланавіты калектыў стварыў хваляючы спектакль аб свабодалюбівым беларускім народзе.

Сталінскай прэміяй трэцяй ступені адзначаны фільм «Канстанцін Заслонаў», пастаноўлены Беларускай кіностудыяй. Гэты высокапатрыятычны фільм патэтычна і натхнёна расказвае аб барацьбе беларускіх партызан, аб слаўным сыне нашага народа Канстанціне Заслонаве і яго легендарных баявых справах. Рэжысёр фільма — заслужаны дзеяч мастацтва БССР У. Корш-Сабілін і ўвесь калектыў стварыў каштоўны твор кінематаграфіі, які карыстаецца вялікім поспехам у савецкага глядача.

Удастоена Сталінскай прэмія кніга літаратурынага крытыка Я. Мазальова «Інка Кунала». У ёй упершыню дадзены больш поўны аналіз творчасці класіка беларускай літаратуры, выдатнага народнага паэта Янкі Купалы.

Велізарных поспехаў дасягнулі ў мінулым годзе наша літаратура і мастацтва. Але савецкія людзі ніколі не заспокойваюцца на дасягнутым. Партыя вучыць нас усе час павышаць патрабавальнасць да сябе, да сваёй творчай дзейнасці, змагацца за яшчэ больш дасканалыя творы мастацтва, вартыя сталінскай эпохі. Для гэтага, у першую чаргу, неабходна ўсебакова развіваць большавіцкую крытыку і самакрытыку — рухаючую сілу савецкага грамадства. Там, дзе няма крытыкі і самакрытыкі, там неабходна надыходзіць застой, там магчымы творчыя зрывы і недахопы.

Не гэта забываць, што ні адна карціна беларускага мастака, ні адзін твор беларускага празаіка яшчэ не атрымаў Сталінскай прэміі. Мала ў нас музычных, драматычных твораў, удастоеных высокай узнагароды. Нельга забываць таго, што многія нашы творчыя работнікі ўсё яшчэ працуюць павольна, без належнага напружання сіл, што некаторыя з іх заспакойліся на сваіх колішніх заслугах і дасягненнях.

Першастановае значэнне для развіцця нашай літаратуры, нашага мастацтва маюць пытанні майстэрства. Асабліва гэта датычыцца многіх нашых дзеячоў літаратуры і мастацтва. Не ўсе яшчэ клопацца аб павышэнні свайго майстэрства. Без авалодання творчым майстэрствам, без штодзённага ўдасканалвання яго нельга рухацца наперад.

Задача нашай крытыкі — усямерна дапамагчы творчым работнікам развіваць усё лепшае, што ёсць у іх творчасці, перамагаць недахопы, дамагацца поўнага выкарыстання сваіх магчымасцяў у стварэнні высокадзейных і высокамастацкіх твораў.

Сапраўднае мастацтва павіна несці божны рыз пачуцця новага, а гэта магчыма толькі пры глыбокім веданні жыцця.

Наша краіна служыць прыкладам для перадавых людзей усяго свету.

Патрыятычны абавязак дзеячоў літаратуры і мастацтва — пражываць усю веліч дзейнасці савецкіх людзей, іх высокародныя рысы, багацце пачуццяў, паказаць іх перадавую ролю ва ўсім свеце.

Абавязак нашых пісьменнікаў і дзеячоў мастацтва — адказаць на бацьбоўскія клопаты большавіцкай партыі і асабіста таварыша Сталіна стварэннем новых высокадзейных твораў, дасканалых па сваёй форме, вартых вялікіх спраў савецкага народа.

Вялікі Сталін — усенародны дэпутат

З вялікім патрыятычным уздымам прайшлі выбары ў Вярхоўны Совет СССР. Яны з'явіліся яркай дэманстрацыяй адданасці савецкага народа сацыялістычнай Радзіме, слаўнай большавіцкай партыі і яе мудраму правядоўцу Іосіфу Вісарыянавічу Сталіну.

Дзень выбараў прайшоў як усенароднае свята. Асабліва вялікую радасць перажывалі працоўныя Сталінскай выбарчай акругі горада Масквы, якім выпала чыць галасаваць за любімага правядоўца савецкага народа, нашага роднага і дарагога Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна.

12 сакавіка ў дзень выбараў на выбарчыя ўчасткі Сталінскай выбарчай акругі, акрамя выбаршчыкаў Сталінскага і Бауманскага раёнаў, прыбылі 29.754 выбаршчыкі з іншых выбарчых акруг сталіцы, а таксама многіх гарадоў і раёнаў нашай Радзімы. Прыбылі, каб адзінадушна галасаваннем за вялікага Сталіна прадэманстраваць свае самыя шчырыя пачуцці любові і адданасці да мудрага правядоўца савецкага народа, таварыша нашага ішчасці.

Апускаючы ў урны свае бюлетэні, выбаршчыкі выказвалі словы шчырай надзеі таварышу Сталіну за яго нястомныя клопаты аб павышэнні добрабыту народа, за яго вернае служэнне народу і Радзіме. Аб гэтым яскрава гавораць шматлікія надпісы выбаршчыкаў на бюлетэнях.

«Галасую за Сталіна, за ішчасце народнае, за мір, за камунізм! Вядзі нас, таварыш Сталін, наперад, да поўнай перамогі камунізма! Жыві, таварыш Сталін, доўгія, доўгія годы на радасць працоўным людзям!»

«Ганаруся сваім дэпутатам вялікім Сталіным. Ганаруся партыяй Леніна — Сталіна. Ганаруся Радзімай, якая ідзе пад кіраўніцтвам вялікага Сталіна наперад да камунізма».

«Родны Сталін, любімы бацька і друг! Ты наша радасць, ты наша ішчасце! Ты наша пачуводная зорка! Мы, савецкія людзі, ішчаслівыя, што жывем у эпоху вялікага Сталіна».

У дзень выбараў у Сталінскую выбарчую акругу прыйшлі шматлікія тэлеграмы працоўных, у якіх яны выказвалі свае гарачыя пачуцці любові да таварыша Сталіна.

За вялікага Сталіна адзінадушна прагаласавалі ўсе выбаршчыкі, якія прынялі ўдзел у выбарах у Сталінскай выбарчай акрузе.

Пасля абвясчэння вынікаў выбараў, якія засведчылі новую буйную перамогу сталінскага блока камуністаў і беспартыйных, па ўсёй краіне адбыліся шматлікія мітынгі працоўных. У выступленнях на мітынгх працоўныя гаварылі, што, галасуючы за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных, яны галасавалі ў дзень выбараў за магчымасць і свабоду нашай сацыялістычнай Радзімы, за сілу і непераможнасць савецкай дзяржавы, за палітыку большавіцкай партыі, за адданасць Радзіме і вялікаму Сталіну, які вядзе наш народ да перамогі камунізма.

ДЗЕЯЧЫ ЛІТАРАТУРЫ і МАСТАЦТВА — ДЭПУТАТЫ ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР

У Вярхоўны Совет СССР абраны побач з выдатнымі дзеячамі партыі, дзяржавы, навукі і дзеячамі мастацтва і літаратуры. Сярод іх: пісьменнікі — А. А. Фадзееў, М. А. Шалахаў, К. М. Мікшэвіч (Якуб Колас), Ф. І. Панфэраў, М. Турсуун-Задэ, С. П. Бабаўскі, П. А. Паўленца, П. Г. Тычына, П. С. Ціханавіч, П. П. Бажоў, С. Вургуна, Л. М. Ляонаў, А. О. Абалазон-Саксе, М. Ф. Рылскі, А. М. Якасон, В. Т. Даніс, С. І. Чыкавані, Е. Н. Букаў, І. Д. Чабан, А. Ф. Ерышэў, А. Е. Карнейчук, Ш. Р. Рашыдаў, В. Л. Васілеўска, М. А. Ібрагімаў, А. Т. Венцова, Л. Б. Чадамба, Г. М. Цадаса, І. Г. Эрэнбург, М. П. Бажан, К. Н. Сіманаў, С. С. Аіні, С. К. Тока, Х. Н. Намсараеў, М. Габдулін, дзеячы мастацтва — нар. арт. СССР А. К. Тарасова, нар. арт. СССР і БССР Л. П. Александровая, нар. арт. СССР Э. Я. Пакуль, засл. арт. Літоўскай ССР Ю. В. Сіпарыс, нар. арт. СССР М. Э. Чымураці, нар. арт. СССР Н. Б. Чаркасаў, народны мастак Арменіі М. С. Сар'ян, міністр кінематаграфіі Эстонскай ССР О. А. Лаурэцын, засл. арт. Каралеўскай ССР Д. К. Карыава, засл. арт. Малдаўскай ССР Т. С. Чабан, нар. арт. Узбекістана С. Імантурова, кампазітары В. П. Салаўёў-Садой і Я. А. Івановіч, засл. дзеяч мастацтва Азербайджанскай ССР Е. Б. Сафар-Аліева, нар. арт. СССР С. А. Герасімаў, нар. арт. СССР І. А. Пыр'еў, нар. арт. Армянскай ССР А. Е. Гулакаян, нар. арт. СССР А. Бульмаметаў, нар. арт. Казахскай ССР К. Буанішпаеў, нар. арт. СССР А. А. Харана, Х. І. Кітжаеў.

Паведамленне Цэнтральнай выбарчай камісіі па выбарах у Вярхоўны Совет СССР аб выніках выбараў 12 сакавіка 1950 года

Цэнтральная выбарчая камісія атрымала ад усіх акруговых выбарчых камісій падрабязныя вынікі выбараў у Вярхоўны Совет СССР. Агульная колькасць выбаршчыкаў па ўсіх выбарчых акругах канчаткова вызначылася ў 111.116.373 чалавекі, з якіх прыняла ўдзел у выбарах дэпутатаў Вярхоўнага Совета СССР 111.090.010 чалавек, або 99,98 процанта ад агульнай колькасці выбаршчыкаў.

ня аб выбарах у Вярхоўны Совет СССР» 1.487 бюлетэняў.

Ва ўсіх выбарчых акругах па выбарах у СОВЕТ НАЦЫЯНАЛЬНАСЦЕІ за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных галасавала 110.782.009 выбаршчыкаў, што складае 99,72 процанта ад агульнага ліку выбаршчыкаў, якія ўдзельнічалі ў галасаванні. Галасавала супраць кандыдатаў у дэпутаты Совета Нацыянальнасцей 306.382 чалавекі, або 0,28 процанта ад агульнага ліку выбаршчыкаў, якія ўдзельнічалі ў галасаванні. Прызнана несапраўднымі на падставе артыкула 88 «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет СССР» 1.619 бюлетэняў.

Па Саюзных рэспубліках вынікі выбараў у Совет Саюза і Совет Нацыянальнасцей характарызуюцца наступнымі данымі:

Найменаванне саюзнай рэспублікі	Колькасць выбаршчыкаў	Удзельнічалі ў галасаванні		Галасавала за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных			
		У абсалютных лічбах	У проц. да ліку выбаршчыкаў	У Совет Саюза		У Совет Нацыянальн.	
				У абс. лічбах	У проц. да кольк. галасав.	У абс. лічбах	У проц. да кольк. галасав.
РСФСР	63.844.390	63.528.810	99,98	63.295.694	99,63	63.299.582	99,64
Украінская ССР	22.893.872	22.889.148	99,98	22.854.550	99,85	22.855.755	99,85
Беларуская ССР	4.727.950	4.727.554	99,99	4.722.835	99,90	4.722.306	99,89
Узбекская ССР	3.498.295	3.497.962	99,99	3.494.316	99,90	3.493.041	99,86
Казахская ССР	3.859.970	3.859.715	99,99	3.851.034	99,78	3.847.841	99,69
Грузійская ССР	2.179.327	2.179.294	99,99	2.178.928	99,98	2.178.632	99,97
Азербайджанская ССР	1.677.356	1.677.332	99,99	1.675.666	99,90	1.675.210	99,87
Літоўская ССР	1.599.438	1.597.561	99,88	1.593.798	99,76	1.593.364	99,74
Малдаўская ССР	1.354.049	1.353.595	99,97	1.351.395	99,84	1.351.083	99,81
Латвійская ССР	1.359.051	1.358.294	99,94	1.357.344	99,93	1.357.368	99,93
Кіргізская ССР	977.407	977.230	99,98	974.791	99,75	973.199	99,59
Таджыкская ССР	856.545	856.529	99,99	855.834	99,92	855.114	99,83
Армянская ССР	769.782	769.754	99,99	769.400	99,95	769.180	99,93
Туркменская ССР	725.232	725.117	99,98	724.458	99,91	723.205	99,74
Эстонская ССР	799.776	798.330	99,82	795.358	99,63	794.926	99,58
Карэля-Фінская ССР	293.933	293.785	99,95	292.948	99,72	292.203	99,46
Усяго па СССР	111.116.373	111.090.010	99,98	110.788.377	99,73	110.782.009	99,72

Ва ўсіх выбарчых акругах па выбарах у Совет Нацыянальнасцей ад АУТАНОМНЫХ РЭСПУБЛІК, АУТАНОМНЫХ АБЛАСЦЕІ і НАЦЫЯНАЛЬНЫХ АКРУГ за агульную колькасць выбаршчыкаў 8.726.204 чалавекі ў галасаванні прыняла ўдзел 8.723.874 чалавекі, або 99,97 процанта ад агульнага ліку выбаршчыкаў. За кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных галасавала ў гэтых акругах 8.684.806 чалавек, або 99,55 процанта ад агульнага ліку выбаршчыкаў, якія ўдзельнічалі ў галасаванні. Супраць кандыдатаў у дэпутаты Совета Нацыянальнасцей ад

аўтаномных рэспублік, аўтаномных абласцей і нацыянальных акруг галасавала 88.953 чалавекі. Прызнана несапраўднымі на падставе артыкула 88 «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет СССР» 115 бюлетэняў.

На падставе артыкула 38 «Палажэння аб выбарах у Вярхоўны Совет СССР» Цэнтральная выбарчая камісія, разгледзеўшы матэрыялы па кожнай выбарчай акрузе ў паасобку, зарэгістравала выбаршчыкаў дэпутатаў у Вярхоўны Совет СССР па ўсіх 1.316 выбарчых акругах.

Цэнтральная выбарчая камісія па выбарах у Вярхоўны Совет СССР

31 год з дня смерці Я. М. Свядлова

16-га сакавіка споўніўся 31 год з дня смерці выдатнага дзеяча большавіцкай партыі і Савецкай дзяржавы Якава Міхайлавіча Свядлова.

У Мінску, на памішканні, дзе адбываўся І Усебеларускі з'езд Советоў, на якім выступіў за прамову Я. М. Свядлоў, устаноўлена мемарыяльная дошка.

У бібліятэках імя В. І. Леніна і імя

М. Горькага адкрыты спецыяльныя фотавітны і кніжныя выстаўкі, якія адлюстроўваюць жыццёвы шлях слаўнага дзеяча большавіцкай партыі.

Таварыства па пашырэнню палітычных і навуковых ведаў разам з гарком КІП(Б)В арганізавала цыкл лекцый аб жыцці і рэвалюцыйнай дзейнасці Якава Міхайлавіча Свядлова.

У СОВЕЦЕ МІНІСТРАЎ САЮЗА ССР

Аб прысуджэнні Сталінскіх прэміяў за выдатныя работы ў галіне літаратуры і мастацтва за 1949 год

(Заканчэнне. Пачатак у № 11)

Совет Міністраў Саюза ССР пастанавіў прысудзіць Сталінскія прэміі за выдатныя работы 1949 года ў галіне:

Д. Мастацкай кінематаграфіі

Прэміі ТРЭЦІЯЙ ступені ў памеры 25.000 рублёў

- 1. За кінакарціну «Шчаслівага плавання»: Лебодзеву Нікалаю Іванавічу, рэжысёру; Папову Аляксандру Фёдаравічу, аўтару сцэнарыя; Чарнасаву Нікалаю Канстанцінавічу, народнаму артысту ССР; Лявіціну Вяніаму Фауставічу, аператару.
2. За кінакарціну «Канстанцін Заслонаў»: Корш-Сабліну Владзіміру Владзіміравічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Беларускай ССР, рэжысёру; Файнцімеру Аляксандру Міхайлавічу, заслужанаму артысту Беларускай ССР, рэжысёру; Дружнікову Владзіміру Васільевічу, артысту; Хылі (Брэсему) Аляксандру Леапольдавічу, заслужанаму артысту РСФСР; Дарафеву Владзіміру Андрэевічу, артысту; Салаўеву Владзіміру Раманавічу, заслужанаму артысту РСФСР; Мічурому Геннадію Міхайлавічу, заслужанаму артысту РСФСР.

Е. Хранікальна-дакументальнай кінематаграфіі

Прэміі ПЕРШАЙ ступені ў памеры 75.000 рублёў

- 1. За каларную кінакарціну «Юнацтва свету»: Авансавай Аршы Амбарцумавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, рэжысёру; Баброву Георгію Макаравічу, галоўнаму аператару; Ашаніну Льву Іванавічу, аўтару вершаў і тэкстаў песень да фільма.
2. За каларную кінакарціну «Дзень Паветранага Флота ССР»: Байкову Владзіміру Нікалаевічу, рэжысёру; Гурэву Сяргею Нікалаевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Латвійскай ССР, рэжысёру; Ашурану Міхаілу Фёдаравічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, галоўнаму аператару.

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 40.000 рублёў

- 1. За каларную кінакарціну «1 Мая 1949 года»: Сеткінай-Несцеравай Ірыне Фролаўне, рэжысёру; Сцяпанавой Лідай Ільінічна, рэжысёру; Белякову Івану Іванавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, галоўнаму аператару.
2. За каларную павукова-папулярную кінакарціну «Лясная быль»: Згурыйці Аляксандру Міхайлавічу, народнаму артысту РСФСР, аўтару сцэнарыя і рэжысёру; Утачкіну Паўлу Патрыевічу, аператару; Юршчыні Ніне Андрэевне, аператару.

Прэмію ТРЭЦІЯЙ ступені ў памеры 20.000 рублёў

- За павукова-папулярную кінакарціну «Гісторыя аднаго калына»: Дольну Барысу Генрыхавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, рэжысёру; Асмусу Віктару Нікалаевічу, аператару; Зяву Эдуарду Давыдавічу, аператару.

Ж. Музыкі

І. Буйныя музычна-сцэнічныя і вакальныя творы (опера, балет, араторыя, кантата)

Прэміі ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

- 1. Гліэру Райнгольду Морышавічу, народнаму артысту ССР — за музыку балета «Медны воннік».
2. Штановічу Дзмітрыю Дзмітрыевічу, народнаму артысту РСФСР — за араторыю «Песня пра лясны і музыку да кінакарціны «Падаенне Бярыяна».

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

- 1. Жукоўскаму Герману Ляоніевічу, кампазітару — за кантату «Слава, Айчына мая».
2. Няге Сцяпану Цімафеевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Малдаўскай ССР — за кантату, прысвечаную двайчціпацігоддзю Малдаўскай ССР, і «Песню аб Сталіне».
3. Маневічу Аляксандру Мендзелевічу, кампазітару — за кантату «За мір».

Прэміі ТРЭЦІЯЙ ступені ў памеры 25.000 рублёў

- 1. Джангіраву Джангіру Шыргешт огу, кампазітару — за сімфанічную паэму з хорам «Па той бок Аракса».
2. Дзяхіраву Васілію Аляксандравічу, кампазітару — за кантату «Руская зямля».

ІІ. Буйныя інструментальныя творы

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

- 1. Мураўлёву Аляксею Аляксеевічу, кампазітару — за сімфанічную паэму «Авог-гара».
2. Нану Артуру Іосіпавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Эстонскай ССР — за чацвёртую сімфонію («Малдаўская»).
3. Іванову Ілію (Івану) Андрэевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Латвійскай ССР — за шостую сімфонію.
4. Жыганаву Паавію Гагазіаву, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР — за світу на татарскія тэмы для сімфанічнага аркестра.

Прэміі ТРЭЦІЯЙ ступені ў памеры 25.000 рублёў

- 1. Цымцазеву Суджану Фёдаравічу, кампазітару — за квартэт № 2 і тры мініятуры для струннага квартэта «Лале», «Індзі-міндзі» і «Сачыда».
2. Свечнікаву Анатолію Грыгор'евічу, кампазітару — за сімфанічную паэму «Шчор».

ІІІ. Творы малых форм

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

- 1. Мясноўскаму Нікалаю Якаўлевічу, народнаму артысту ССР — за сапату для вячэраў і фартаіяна.
2. Манараву Валентіну Аляксеевічу, кампазітару — за цыкл песень «Сонечная дарога» і песні «Шырокія палі над Сталінапрадам», «Родны Севастопаль».

Прэміі ТРЭЦІЯЙ ступені ў памеры 25.000 рублёў

- 1. Майбардазе Платону Іларыявічу, кампазітару — за песні «Пра Марка Адыр-нага», «Пра Алену Хобту», «Пра Марыю Лысенка».
2. Дзяржынскаму Івану Іванавічу, кампазітару — за вакальны цыкл «Новая свля».

ІV. Канцэртна-выканаўчая дзейнасць

Прэміі ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

- 1. Аляксандраву Барысу Аляксандравічу, народнаму артысту РСФСР, начальніку і мастацкаму кіраўніку Чырвонасяжынага імя А. В. Аляксандрава ансамбля песні і тапца Советскай Арміі; Вірскаму Паўлу Паўлавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, галоўнаму балетмайстру ансамбля; Вінаградаву Канстанціну Патрыевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, галоўнаму хормайстру ансамбля; Бабеву Георгію Іванавічу, заслужанаму артысту РСФСР, Кананову Георгію Аляксеевічу, заслужанаму артысту РСФСР — салістам ансамбля.
2. Рыжару Святаславу Тэафілавічу, артысту Маскоўскай Дзяржаўнай філармоніі, піяністу.
3. Осіпаву Дзмітрыю Патрыевічу, заслужанаму артысту РСФСР, мастацкаму кіраўніку і галоўнаму дырыжору Дзяржаўнага рускага народнага аркестра імя Н. П. Белыява.

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

- 1. Катальскай Елене Кліменцьеўне, заслужанай артыстцы РСФСР, спявачцы.
2. Мамедаву (Бюль-Бюль) Раа огу, народнаму артысту ССР — за выкананне азербайджанскіх народных песень.

Прэміі ТРЭЦІЯЙ ступені ў памеры 25.000 рублёў

- 1. Інушавіцкаму Святаславу Нікалаевічу, заслужанаму артысту РСФСР, вялалічынцу.
2. Казанцавай Надзежде Аналінараўне, народнай артыстцы РСФСР, спявачцы.
3. Алтуняну Татулу Тыранавічу, народнаму артысту Армянскай ССР, мастацкаму кіраўніку ансамбля песні і тапца Армянскай ССР.
4. Чэбан Тамары Савельевне, заслужанай артыстцы Малдаўскай ССР і Урзуу Яўгенію Васільевічу, заслужанаму артысту Малдаўскай ССР, — за выкананне малдаўскіх народных песень.
5. Шведасу Іонасу Іаідаравічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Літоўскай ССР, мастацкаму кіраўніку народнага ансамбля песні і тапца Літоўскай ССР; Лінгісу Юозасу Іонавічу, балетмайстру ансамбля; Сцяпулісу Пранасу Сіманавічу, кіраўніку аркестравай групы ансамбля.
6. Надзеждзінай Надзежде Сяргееўне, мастацкаму кіраўніку харэаграфічнага ансамбля Маскоўскай вэстрады «Вязрозка».

3. Жывапісу

Прэміі ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

- 1. Хмяльніку Міхаілу Іванавічу — за карціну «Трыумф пераможцай Радымы».
2. Керымаву Ляйфу Гусейн огу, Ахундаву Ісмаілу Гусейн огу, заслужанаму дзеячу мастацтва Азербайджанскай ССР; Кізім-Задэ Кізіму Мамед Алі огу, заслужанаму дзеячу мастацтва Азербайджанскай ССР; Ахмедаву Джабраілу Ахмедавічу, Мустафавай Гольнене Мамед кізы, Ахмедавай Сона Гасан кізы — за мастацкі дыявал, прысвечаны сямідзесяцігоддзю І. В. Сталіна.

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

- 1. Яблонскай Таціне Пілаўне — за карціну «Хлеб».
2. Кукрынкісам (Крылову Парфірыю Нікіічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР; Купрыянову Міхаілу Васільевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР; Сокалаву Нікалаю Аляксандравічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР) — за палітычныя карыкатуры і ілюстрацыі да кнігі А. М. Горькага «Фама Гардзееў».
3. Яфанаву Васілю Пракоф'евічу, Дулініну Сцяпану Іудавічу, Кугачу Юрыю Патрыевічу, Максімаву Канстанціну Мядоф'евічу, Цыпланову Віктару Грыгор'евічу — за карціну «Перадвыя лідзі Масквы ў Крамлі» і за серыю партрэтаў «Знамыя людзі Масквы».
4. Грыгор'еву Сяргею Аляксеевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва УССР — за карціны «Прыём у козасовет» і «Вратар».
5. Яфімаву Барысу Яфімавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР — за палітычныя карыкатуры.

Прэміі ТРЭЦІЯЙ ступені ў памеры 25.000 рублёў

- 1. Пузыркову Віктару Грыгор'евічу — за карціну «І. В. Сталін на крэйсеры «Молату».
2. Гарэлаву Гаўрыле Нікіічу — заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР — за партреты сталавара заводу «Серп і молат» А. С. Субоціна, майстра заводу «Серп і молат» І. В. Грачова і карціну «Знамыя сталавар заводу «Серп і молат» М. Г. Гусараў са сваёй брыгадай».
3. Марыупальскаму Ветаславу Міневічу — за карціну «Важатая».

І. Скульптуры

Прэміі ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

- 1. Вучыцічу Яўгенію Віктаравічу — за помнік воінам Советскай Арміі, якія загінулі ў баі з фашызмам, збудаваны ў Бярдыне, і за скульптурны гарэльф «Клянецца табе, таварыш Ленін», Белалпольскаму Якаву Барысавічу, Гарпенку Анатолію Андрэевічу — за стварэнне помніка ў Бярдыне; Фрыдману Паўлу Захаравічу, Рышчу Патрыевічу, Пасінаву Георгію Нікалаевічу — за стварэнне гарэльфа «Клянецца табе, таварыш Ленін».
2. Томскаму Нікалаю Васільевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР; Бабурьну Міхаілу Фёдаравічу, Бандарэнку Паўлу Іванавічу, Кербэлю Льву Яфімавічу, Матавілаву Георгію Іванавічу, Файдышу Андрэю Патрыевічу, Цыгалю Владзіміру Яфімавічу, Шварцу Дзмітрыю Патрыевічу — за скульптурны барэльф «В. І. Ленін і І. В. Сталін — заснавальнікі і кіраўнікі Советскай дзяржавы», а таксама за помнік генералу Анапасенку ў г. Белгарадзе і скульптурны партрэт С. М. Кірава работы Н. В. Томскага, скульптурныя работы ў інтэр'ерах станцыі метрапалітана «Калужская» Г. І. Матавілава і скульптурную фігуру «Ленін-гімназіст» работы В. Е. Цыгалы.

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

- 1. Пінчуму Вяніаму Барысавічу і Таўрыту Роберту Карлавічу — за скульптуру «В. І. Ленін і І. В. Сталін у Горках».
2. Таўрыдзе Валыяніну Баграціавічу — за манумент І. В. Сталіну, збудаваны ў г. Сталінавіры, і статую А. Пярэтай.
3. Навалёву Аляксандру Аляксандравічу — за скульптурны партрэт Героя Соцыялістычнай Пятцы Е. С. Хобты.
4. Маніеру Матвею Генрыхавічу, народнаму мастаку РСФСР — за помнік І. П. Паўлаву ў г. Разаті.

К. Архітэктуры

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

- Захараву Грыгорыю Аляксеевічу і Чарнышовай Зінаідзе Сяргееўне архітэктарам — за архітэктурную станцыю «Курская» Маскоўскага метрапалітана імя І. М. Кагановіча.

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

- 1. Жалтоўскаму Івану Владзілавічу, правадзейнаму члену Акадэміі архітэктуры ССР — за архітэктурную жыллога дома № 11 на Калужскай вуліцы ў г. Маскве.
2. Палкову Леаніду Міхайлавічу, члену-карэспандэнту Акадэміі архітэктуры ССР — за архітэктурную станцыю «Калужская» Маскоўскага метрапалітана імя І. М. Кагановіча.

Прэміі ТРЭЦІЯЙ ступені ў памеры 25.000 рублёў

- 1. Мімінашвілі Аляксею Якаўлевічу, архітэктару — за архітэктурную жыллога дома № 3 на вуліцы Марці ў г. Тбілісі.
2. Андрэеву Віктару Сямёнавічу, архітэктару — за архітэктурную адміністрацыйна-га будынка па вул. Горькага дом № 11 у г. Маскве.
3. Розенфельду Зівонію Майсеевічу і Сурьсу Арнольду Давідавічу, архітэктарам — за архітэктурную жыллога дома № 4 — 10 па Садова-Трыумфальнай вул. у г. Маскве.
4. Рыбіцкаму Яўгенію Владзіміравічу, архітэктару — за архітэктурную жыллога дома № 46 — 48 па вул. Чкалова ў г. Маскве.

Л. Тэатральна-драматычнага мастацтва

Прэміі ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

- 1. За спектакль «Чужы дзень» у Маскоўскім Мастацкім Акадэмічным тэатры ССР імя М. Горькага: Недрэву Міхаілу Нікалаевічу, народнаму артысту ССР, рэжысёру; Кірэву (Пруніну) Аляксандру Міхайлавічу, заслужанаму артысту РСФСР, рэжысёру; Ліванаву Барысу Нікалаевічу, народнаму артысту ССР; Цітовай Марыі Андрэевне, народнай артыстцы РСФСР; Балдувану Міхаілу Паццэліамавічу, народнаму артысту РСФСР; Багалюбаву Нікалаю Івавічу, вярбаванаму артысту РСФСР, Маскоўскай ССР, — за выкананне малдаўскіх народных песень.
2. За спектакль «3 іскры...» у Ленінградскім тэатры імя Ленінскага камсамола: Таўстаногову Георгію Аляксандравічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Грузійскай ССР, рэжысёру; Лебедэву Яўгенію Аляксеевічу, артысту; Назарынаву Владзіміру Міхайлавічу, артысту; Гаю (Вусінеру) Грыгорыю Аропавічу, артысту; Волсану (Морыну) Давіду Львовічу, артысту; Дулінінаву Дзмітрыю Міхайлавічу, заслужанаму артысту РСФСР; Сяргеевай (Рымаравай) Елізавете Міхайлаўне, артыстцы; Куркову Аляксандру Васільевічу, артысту.

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

- 1. За спектакль «Гэтыя зоры нашы» ў Армянскім драматычным тэатры імя Г. Сундукяна: Гулякяну Армену Каратэавічу, народнаму артысту Армянскай ССР; рэжысёру; Маліну Давіду Мелкумавічу, народнаму артысту Армянскай ССР; Габрыяліну Гургену Бахчыевічу, заслужанаму артысту Армянскай ССР; Аваняну (Татэвасяну) Аванесу Сіпанавічу, заслужанаму артысту Армянскай ССР; Ханакяну Каранету Хачатравічу, артысту; Даўлацянну Фрунзе Вагінакавічу, артысту; Сіманян Метаксі Мігранавічу, артыстцы.
2. За спектакль «Стыг шырокі» ў Цэнтральным тэатры Чырвонай Арміі: Папову Аляксееву Дзмітрыевічу, народнаму артысту ССР, рэжысёру; Анунчынаву Абраму Зіноўевічу, рэжысёру; Канстанцінаву Пятру Аляксандравічу, заслужанаму артысту РСФСР; Сагалу Дайілу Львовічу, заслужанаму артысту РСФСР; Ратамсану (Ладзеву) Владзіміру Нікіітавічу, заслужанаму артысту РСФСР; Папову Андрэю Аляксеевічу, артысту; Пастуховай Марыі Фамілічна, артыстцы; Піменаву Юрыю Іванавічу, мастаку.

Прэміі ТРЭЦІЯЙ ступені ў памеры 25.000 рублёў

- 1. За спектакль «Вечер з поўдзя» ў Дзяржаўным Караля-Фінскім драматычным тэатры: Суні Валтэру Эмільевічу, заслужанаму артысту Караля-Фінскай ССР, рэжысёру; Томберг Елізаветэ Сіданаўне, заслужанай артыстцы Караля-Фінскай ССР; Ланкінену Тойву Іванавічу, заслужанаму артысту Караля-Фінскай ССР.
2. За спектакль «На вялікую зямлю» ў Львоўскім украінскім тэатры імя М. Зань-Ражэвскай: Раманічану Барысу Васільевічу, народнаму артысту ССР, рэжысёру; Чудзінавай Аляксандры Дзмітрыевне, заслужанай артыстцы РСФСР; Нельскаму (Булатоўскаму) Валерыю Сяргеевічу, артысту; Нязванавой (Зданюскай) Клары Георгіевне, артыстцы; Раманданаву Сяргею Дзмітрыевічу, заслужанаму артысту РСФСР.

М. Опернага мастацтва

Прэмію ПЕРШАЙ ступені ў памеры 100.000 рублёў

- За спектакль «Садко» ў Дзяржаўным Акадэмічным Вялікім тэатры ССР: Галаганаву Нікалаю Сямёнавічу, народнаму артысту ССР, дырыжору; Пахроўскаму Барысу Аляксандравічу, заслужанаму артысту Беларускай ССР, пастаноўшчыку; Фёдароўскаму Фёдару Фёдаравічу, народнаму мастаку РСФСР; Ханаву Ніканчу Сяргеевічу, народнаму артысту РСФСР; Нзлепу Георгію Міхайлавічу, народнаму артысту РСФСР; Давыдавай (Мчалідзе) Веры Аляксандраўне, заслужанай артыстцы РСФСР і Грузійскай ССР; Шумнай Елізаветэ Владзіміраўне, заслужанай артыстцы РСФСР; Шпілер Наталі Дзмітрыевне, народнай артыстцы РСФСР.

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

- 1. За спектакль «Барыс Годуноў» ў Дзяржаўным тэатры оперы і балета Латвійскай ССР: Жукаву Міхаілу Нікалаевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Латвійскай ССР, заслужанаму артысту РСФСР, дырыжору; Малевіну Савелію Анатольевічу, народнаму артысту Кіргізкай ССР, пастаноўшчыку; Вангу Рудольфу Іванавічу, хормайстру; Лапіншу Артуру Іванавічу, заслужанаму дзеячу мастацтва Латвійскай ССР, мастаку; Віломану Аляксандру Карлавічу, заслужанаму артысту Латвійскай ССР; Дашкову Аляксандру Міхайлавічу, заслужанаму артысту Латвійскай ССР; Лудын-Пабан Анне Эрнэстаўне, заслужанай артыстцы Латвійскай ССР; Крампе Веры Іванаўне, заслужанай артыстцы Латвійскай ССР; Фрынбергу Артуру (Петрыеву) Фрыцавічу, артысту.
2. За спектакль «Маэна» ў філіяле Дзяржаўнага Акадэмічнага Вялікага тэатра ССР: Нобальскаму Васілію Васільевічу, заслужанаму артысту РСФСР, дырыжору; Баратаву Леаніду Васільевічу, заслужанаму дзеячу мастацтва РСФСР, рэжысёру; Іванову Аляксею Патрыевічу, народнаму артысту РСФСР; Пахроўскай Ніне Іванаві-Іванавічу, артыстцы; Пятрову (Круцэ) Івану Іванавічу, артысту; Балышакову Грыгорыю Філіпавічу, заслужанаму артысту РСФСР; Рыбнову Аляксандру Васільевічу, хормайстру.

Н. Балетнага мастацтва

Прэміі ДРУГОЙ ступені ў памеры 50.000 рублёў

- 1. За спектакль «Чырвоны мак» у Дзяржаўным Акадэмічным Вялікім тэатры Саюза ССР: Лаўроўскаму (Іванову) Леаніду Міхайлавічу, заслужанаму артысту РСФСР, пастаноўшчыку; Уланавой Галіне Сяргееўне, народнай артыстцы РСФСР; Файеру Юрыю Фёдаравічу, народнаму артысту РСФСР, дырыжору; Курылку Міхаілу Іванавічу, мастаку; Леппынінскай Ользе Васільевне, народнай артыстцы РСФСР; Кораню Сяргею Гаўрылавічу, заслужанаму артысту РСФСР; Канартаву Юрыю Грыгор'евічу, заслужанаму артысту РСФСР; Габовічу Міхаілу Маркавічу, заслужанаму артысту РСФСР; Ермалаеву Аляксею Нікалаевічу, народнаму артысту Беларускай ССР; Смальцову Віктару Васільевічу, заслужанаму артысту РСФСР.
2. За спектакль «Князь-воцера» ў Дзяржаўным Беларускам тэатры оперы і балета: Зелатарову Васілю Андрэевічу, народнаму артысту Беларускай ССР, кампазітару; Мулеру Канстанціну Аляксандравічу, пастаноўшчыку; Нікалаву Сяргею Філіпавічу, народнаму мастаку Беларускай ССР; Нікалавай Аляксандры Васільевне, народнай артыстцы Беларускай ССР; Дзючыну Сямёну Вульфовічу, заслужанаму артысту Беларускай ССР.
3. За спектакль «Юнацтва» ў Ленінградскім Акадэмічным Малым оперным тэатры: Фенстэру Барысу Аляксандравічу, пастаноўшчыку; Чулакі Міхаілу Іванавічу, кампазітару; Бруні Таціне Георгіевне, мастаку; Ісаевай Галіне Іванаўне, артыстцы; Тулуб'еву Віктару Міхайлавічу, артысту; Шэйнай Святлане Канстанцінаўне, артыстцы.
4. Ізмайлавай Галі Вакаітаўне, артыстцы Удзельскай Дзяржаўнай філармоніі — за выкананне ўдзельскіх тапцаў.

ЛАУРЭАТЫ СТАЛІНСКАЙ ПРЭМІІ

В. Залатароў

А. Нікалава

С. Нікалаў

Ул. Кош-Саблін

К. Мулер

С. Дрэчын

Наштоўны ўклад у беларускае мастацтва

77-годдзе старэйшага беларускага кампазітара В. Залатарова супала з другой важнай падзеяй у яго жыцці: прысуджэннем яму Сталінскай прэміі за музыку да балетнага спектакля «Князь-возера».

Васіль Андрэевіч Залатароў нарадзіўся ў г. Таганрозе, у рабочай сям'і. Ужо ў дзяцінстве будучы кампазітар праявіў надзвычайныя музычныя здольнасці. Ён паступае ў Пенярбурскую пеўчую школу, кіраўнікам якой у той час з'яўляўся вядомы рускі кампазітар М. Балакіраў і Н. Рымскі-Корсакаў.

Пасля сканчэння кансерваторыі пачынаецца перыяд бурнай творчай дзейнасці маладога кампазітара. З-над яго праца з'яўляецца адной з другіх музычных твораў разнастайных жанраў. Адным са значных твораў В. Залатарова гэтага часу лічыцца 1-я сімфонія, прысвечаная паміж іншымі рускаму кампазітару П. Чайкоўскаму.

З 1906 года В. Залатароў выкладае ў Маскоўскай кансерваторыі на класе гармоніі і сольфэжыя. Педагагічная працягла азначана з'яўляецца вядомай школай майстэрства для самога педагога. Таму ў гэтыя гады канчаткова выяўляецца аблічча будучага майстра. Гэта дэманструе шырокія інструментальныя і вokalныя творы, напісаныя кампазітарам у той перыяд яго творчай дзейнасці.

Совецкі глядач ведае балерыню Аляксандру Васільеву Нікалаву, яе палыманнага прапагандыста беларускага танца, яе цудоўнага майстра характэрнага і класічнага хараграфічнага мастацтва, як энтузіяста балетнага мастацтва. Маладая артыстка выходзіла ў Лейпцігскім хараграфічным вучылішчы пад уплывам такіх выдатных майстроў рускага балетнага мастацтва, як М. Раманав, В. Шыраў, Е. Сніткова і В. Сямёнаў.

А. Нікалава, як балерыня, сфармавалася ў Беларускай Дзяржаўнай оперы і балета. Тут найбольш ярка праявіўся яе талент, тут яна на працягу шаснаццаці год з'яўляецца не толькі выдатнай артысткай, але адным з актыўнейшых стваральнікаў трупы і наставнікам новай змены маладога пакалення артыстаў. У першыя гады існавання беларускага музычнага тэатра адбывалася даволі жорсткае барацьба прыкільніковай рэалізацыі з фармалізмам. Гэтая ідэяна-мастацкая барацьба асабліва ярка выявілася ў такіх спектаклях, як «Чырвоны мак»

Пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі пенамерна вырастае творчы дэманізм кампазітара. Працягваючы сваю плённую педагагічную працу ў кансерваторыі ў Растоў-на-Дану, Краснадары, Адэсе і Кіеве, В. Залатароў пастомна працуе ў самых разнастайных музычных жанрах. Ён стварае рад вельмі цікавых рамансаў, фартэп'янных твораў і, нарэшце, адзін з самых значных твораў гэтага перыяда — оперу «Дэкабрысты», якая а папыхах ішла на сценах Маскоўскага Вялікага і Свардзкоўскага оперных тэатраў.

Праца ў Кіеве адмырала вялікую ролю ў творчым жыцці кампазітара. Тут В. Залатароў пазнаёміўся з багатым украінскім музычным фальклорам, захапіўся пазіцыяй Т. Г. Шаўчэка. Тут ён асабліва адчуў народнасць прыняцця сваіх вялікіх папулярных Гілікі і Даргамыжскага, Балакірава і Рымскага-Корсакава. З іонамі энтузіязмам В. Залатароў выявае музычную творчасць украінскага, узбекскага, таджыкскага, туркменскага і малдаўскага народаў. Шматлікія творы кампазітара гэтага перыяда прасякнуты народнасцю ў лепшым сэнсе гэтага слова, малючыца народнай мялодыі. Кампазітар лімаў увагі аднае атрапоўці народнае песні. Ён імкліва прывіваў у самую сутнасць песні, усхваляў яе глыбокі змест.

У 1932 годзе В. А. Залатароў пераехаў у г. Мінск, дзе пачынае плённую педагагічную працу ў Беларускай Дзяржаўнай кансерваторыі, выдэ велізарную музычна-выхавальную працу ў Саюзе савецкіх кампазітараў, стварае многа новых музычных твораў. У выніку педагагічнай працы прафесара Залатарова ў Беларускай Дзяржаўнай кансерваторыі было выхавана амаль усе маладшае пакаленне беларускіх кампазітараў. У ліку выхаванцаў Васіля Андрэевіча — лаўрэат Сталінскай прэміі, заслужаны дзеяч мастацтва БССР А. Багатэроў, кампазітары В. Яфімаў, Д. Лукас, В. Алоўніцаў, Ш. Падаўскаў і іншыя.

Кампазітарская дзейнасць В. Залатарова ў Беларусі арганічна звязана з музычным фальклорам. Знаёмства з багатым музычным беларускім фальклорам патхнае яго на творчасць. Падыходзіць перыяд найбольш яркага росквіту творчасці кампазітара. На аснове глыбокага вывучэння беларускай народнай музычнай творчасці В. Залатароў піша рад цудоўных твораў самых разнастайных жанраў. Сярод іх — 4-я беларуская сімфонія, прысвечаная 15-годдзю вывалення Беларусі, рамансы, песні, хоры, мноства цудоўных апрацовак народных беларускіх песень, танцавальная сюіта і г. д. Вялікай Айчыннай вайны не

спыніла творчай дзейнасці кампазітара. Наадварот, ён яшчэ з большай інтэнсіўнасцю працуе над патрыятычнымі творамі. В. Залатароў уславіў вобразы мужных барацьбітоў за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы, вобразы героічных савецкіх людзей на фронце і ў тыле. Сваю 5-ую сімфонію ён прысвечвае Савецкай Арміі, пазней стварае цудоўную 6-ую сімфонію.

Ва ўсіх творах В. Залатарова гэтага перыяда паранейшаму адчуваецца арганічная сувязь з музычнай культурай беларускага народа.

Радасна сустракае кампазітар перамогу савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. З вokalнымі і інструментальнымі твораў пасляваеннага часу праба адначыць кантату «Слава», прысвечаную 30-годдзю БССР, і буйнейшую працу — балет «Князь-возера», удастоены Сталінскай прэміі.

Балет «Князь-возера», напісаны В. Залатаровым народнае матываў двух беларускіх вярхоўных песень у супрадаўніцтве з беларускім драматургам М. Клімковічам, уяўляе выдатны твор, у якім спалучаны лепшыя традыцыі рускага класічнага музычнага мастацтва і нацыянальны беларускі каларыт мялодыка-гарманічнай асновы музыкі.

Адной з талоўных якасцей музыкі балета з'яўляецца яе прыбывае і яркая драматычнасць, якая абліжае яе з балетнай музыкой П. Чайкоўскага. Музыка балета арганічна звязана з драматычнай асновай сюжэта. Яна непарушна развіваецца ў адпаведнасці з развіццём сюжэта. Выразнасць музыкі нагульвае выліца, што можна, не бачачы спрычнага ўзвасялення яе, адчуваць усю драматычнасць сітуацыі, закладзены ў сюжэце. Зусім відарочная сувязь музыкі балета з беларускім народным меласам.

Побач з сапраўдным сімфанізмам, музыка балета «Князь-возера» па сваёй форме сапраўды танцавальная, што робіць увесь балет вельмі даходлівым да слухача і глядача. Калі адначыць яшчэ выключную напеўнасць музыкі балета, якую акрэсленасць музычных вобразаў дэючых асоб і майстарскую інструментую, дык робіцца відарочным, што музычная культура Савецкай Беларусі атрымала каштоўнейшы твор, які бласцірачна ўводзіць у скарніну мастацтва беларускага народа.

Лаўрэат Сталінскай прэміі, народны артыст Беларускай ССР, прафесар Васіль Андрэевіч Залатароў, выдзечы на свой узрост, поўны творчай энергіі, вялікай любові да свайго народа, да свайго Радзімы.

Д. ЛУКАС.

Сцена з балета «Князь-возера» (злева направа): князь — арт. С. Дрэчын, Хмара — арт. І. Дароніна, Надзея — арт. А. Нікалава і Васіль — арт. В. Міраноў.

Наша свята

Беларускі савецкі спектакль — балет «Князь-возера» удастоены Сталінскай прэміі. Упартая, настойлівая праца ўсяго калектыва тэатра атрымала высокую ацэнку нашага ўрада, нашай партыі.

Прысуджэнне Сталінскай прэміі артыстам Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета з'яўляецца новым прайўленнем сталінскай клопатаў аб развіцці савецкага мастацтва, высокай адзінкай працы савецкіх майстроў мастацтва.

Я горача віншую ўвесь балетны калектыв і жадаю аму далейшай плённай працы і творчых поспехаў на вяршыцы развіцця беларускага савецкага мастацтва.

З асаблівай радасцю віншую народную артыстку БССР А. В. Нікалаву з высокай адзінкай яе працы — прысуджэннем Сталінскай прэміі за стварэнні ёю вобраза Надзеі ў балете «Князь-возера».

Упартая праца артысткі на ўдасканаленне свайго майстэрства забяспечыла ўсебаковае развіццё яе багатага талента таццэўшчыцы.

Сардэчна віншую нашых слаўных лаўрэатаў Сталінскай прэміі — народнага артыста БССР В. А. Залатарова, заслужанага артыста БССР С. В. Дрэчына, народнага мастака С. П. Нікалава і пастаноўшчыка К. А. Мулера.

Ад шчырага сэрца жадаю ім многа сіл і здароўя для далейшай творчасці.

Л. П. АЛЕКСАНДРОВСКАЯ, народная артыстка ССРСР і БССР, лаўрэат Сталінскай прэміі.

Дэкарацыя да спектакля «Князь-возера» работы народнага мастака БССР С. Нікалава. Фота Г. Буганкі.

Таленавіты мастак-дэкаратар

Саргей Піліпавіч Нікалаў прышоў у Беларускай Дзяржаўны тэатр оперы і балета ў 1938 годзе. Ужо ў той час ён быў вядомым мастаком-дэкаратарам, які меў за сваёй плячыма 28 год бесперапыннай творчай работы на афармленні спектакляў. Многа пастацовак ім было аформлена ў Вялікім тэатры Саюза ССР.

На працягу сваёй працы ў якасці галоўнага мастака Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета С. Нікалаў аформіў больш 25 спектакляў. Характэрнай рысай яго творчасці з'яўляецца высокая майстэрства і творчая вынаходлівасць. Вось чаму пастацовак, аформлены ім, стаяць на высокім мастацкім узроўні.

Асабліва плённай з'яўляецца праца С. Нікалава на афармленні такіх спектакляў, як оперы: «У пущах Палесся» А. Багатэроў, «Алеся» Я. Ціцюкага, «Кастусь Каліноўскі» Д. Лукаса, «Князь Ігар» Барадзіна, балеты «Канік-Гарбунок» Ц. Пуці і «Князь-возера» В. Залатарова.

У сваёй працы над спектаклем «У пущах Палесся» на аповесці Якуба Коласа «Дрытва» С. Нікалаў імкнуўся знайсці такія сродкі афармлення, якія звязалі б у адно арганічнае цэлае музычны і рэжысёрскі планы. Так, напрыклад, у музыцы першага акта праз затычкі смугаў прагляднае вясновае сонейка, радасць і надзея на будучае. Таму ўся дэкарацыя ўнесу па злічэнні прыгожы з бальмі бірозамі. Мастак дасягнуў глыбокага пранікнення ў ідэйны змест патрыятычнай

Афармленне балета В. Залатарова «Князь-возера» з'яўляецца лепшым з таго, што створана ў галіне беларускага дэкаратывнага мастацтва.

Балет «Князь-возера», створаны на матывах народнага фальклора, паўдла вялікае ўражанне дзякуючы свайму славянскаму афармленню. Мастак шмат зрабіў для таго, каб стварыць сапраўды малювічы і прыгожы спектакль, прасякнуты народнасцю, глыбокім разуменнем беларускага пейзажа, яркім каларытам Палесся.

Афармленне гэтага спектакля вызначыла якасць задумкі, багатай і дэманстрацыйнай творчай фантазіяй мастака. У гэтых адносінах асабліва вылучаецца трэцяя дэка, у якой паказаны сон Васіля.

Трэба пры гэтым зазначыць, што якасцям да спектакля адпавядаюць агучаны настроям і адуме спектакля.

Вялікі заслугі С. Нікалава, які адыграў выключную ролю ў творчым жыцці Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета за апошні 12 год, неадпарова адзначаны ўрадам. У 1941 годзе ён узнагароджваецца мядалью «За трыюмф адважы», у 1949 годзе — ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, у 1945 годзе яму прысвоена званне заслужанага дзеяча мастацтва БССР, у 1949 годзе — званне народнага мастака БССР.

За выдатную работу ў галіне мастацтва за 1949 год С. Нікалаву, як мастак-афарміцелю спектакля «Князь-возера», прысуджана Сталінская прэмія другой ступені.

Імя С. Нікалава, творчасць якога вызначаецца высокай ідэйнасцю і мастацкім майстэрствам, на вартасці займае адно з першых месц у радзе лепшых мастакоў тэатральнага дэкаратывнага мастацтва.

А. ПАЛЕЕС.

Майстры балета

Сям'я слаўных майстроў балетнага мастацтва ўбагачаецца новымі імёнамі лаўрэатаў Сталінскай прэміі. Партыя і ўрад высока ацанілі ўдзельніцаў балетнага спектакля «Князь-возера» і яго аўтара — старэйшага беларускага кампазітара В. Залатарова. Разам з тым, гэта выдатная адпачка ўсёй балетнай трупі тэатра, якая значна вырасла і дасягнула значных поспехаў у стварэнні новых беларускіх балетаў. Маладое балетнае мастацтва Савецкай Беларусі ўстаіла ў пару свайго сталасці. Аб гэтым сведчыць творчы шлях артыстаў-лаўрэатаў, якія з'яўляюцца актыўнымі змагаюцца за павышэнне савецкага беларускага балетнага мастацтва.

Савецкі глядач ведае балерыню Аляксандру Васільеву Нікалаву, яе палыманнага прапагандыста беларускага танца, яе цудоўнага майстра характэрнага і класічнага хараграфічнага мастацтва, як энтузіяста балетнага мастацтва. Маладая артыстка выходзіла ў Лейпцігскім хараграфічным вучылішчы пад уплывам такіх выдатных майстроў рускага балетнага мастацтва, як М. Раманав, В. Шыраў, Е. Сніткова і В. Сямёнаў.

А. Нікалава, як балерыня, сфармавалася ў Беларускай Дзяржаўнай оперы і балета. Тут найбольш ярка праявіўся яе талент, тут яна на працягу шаснаццаці год з'яўляецца не толькі выдатнай артысткай, але адным з актыўнейшых стваральнікаў трупы і наставнікам новай змены маладога пакалення артыстаў. У першыя гады існавання беларускага музычнага тэатра адбывалася даволі жорсткае барацьба прыкільніковай рэалізацыі з фармалізмам. Гэтая ідэяна-мастацкая барацьба асабліва ярка выявілася ў такіх спектаклях, як «Чырвоны мак»

Р. Гаіра і «Канік» Дзіліба. У «Чырвоным маку» балетмайстра надалаў вобразу прагрэсіўнай кітайскай балерыні Тая-Хоа найіпа — сымтэнтальны, прыгодніца-дэкаратывны характар. Артыстка-ж А. Нікалава ад спектакля да спектакля ажыццяўляла сваю даволі арыгінальную трактоўку романтична-рэалістычнага вобраза

Тая-Хоа. Акцэнт рабіўся не на кітайскай энтузіяцы, а на дэмакратычна-рэвалюцыйных рысах героіні, што робіла спектакль больш зместоўным.

У раскрыцці вобразаў артыстка заўсёды ідзе ад музычнай асновы твора, ад той драматычнай асновы, што дэцта кампазітарам. І не выпадкова, што ў балете «Лебядзінае возера», нягледзячы на казачна-фантастычны характар твора, у вобразах дзяўчына-лебядзіны Алены і Адылі артыстка А. Нікалава бачыць рэальны рысы, якія дапамагаюць ёй усхваляць іх ускрыць іх псіхалагічную глыбіню захапанага дзявочага сэрца. Майстэрства пачуццёвага насычэння вобраза — ад светлых лірычных фарб да крывава-драматычных, ад камендальных да жывых прастых — уладзіць ва прастых — уладзіць ва таленту А. Нікалавай. Гэта можна ўбачыць і ў характэрным танцы оперы «Іван Сусанія» Гілікі (у імкненні крываваму) і ў танцах оперы «Князь Ігар» Барадзіна, і ў танцавальных нумарах оперы «Кармен» Біза, хараграфічнай інспірацыі «Іспанскага капрычыя» Рымскага-Корсакава, але асабліва ярка выявілася ў балетах «Дон-Кіхот» Мінкуса і вобразе іспанскай жанчыны Гіры і «Бахчысарайскім фантазе» Б. Асаф'ева ў вобразе Зарамы.

Фота Г. Буганкі.

Вялікай заслугай артысткі з'яўляецца стварэнне вобразаў свабодалюбівых беларускіх дзяўчат у балетах «Салавей» М. Крошнера і «Князь-возера» В. Залатарова. Першы беларускі балет «Салавей» быў прысвечаны барацьбе прыгознага сяджыства супраць сваіх прыгнатылікаў.

У роцэ Зоські («Салавей») артыстка здолела паказаць пачуцці захавання да любові салінскага хлопча Сымона і пачуцці нявыліца да панскага гайдука Макара.

У балете «Князь-возера» тэатр прадоўжыў традыцыі стварэння арыгінальнага беларускага балета, але яшчэ на больш высокай аснове. Калі ў «Салаві» пераважала варыяцыйнасць і цытаванне народнага танца, дык у «Князь-возеры» на народным меласе, сродкамі сімфанізма, кампазітар стварае сапраўдную танцавальную музыку, якая характарызуе вобразы ў дэючых. Эмацыянальна сіла повага музычнага твора пабудавана на раскрыцці чалавечага характару. Артыстка А. Нікалавай удалося стварыць прыбывае вобраз Надзеі. Яна выявае свае пачуцці праа спалучэнне класічнага і народнага характэрнага танца, выкарыстоўваючы сродкі пантанга. Імкнучыся рэальна раскрыць рысы прастай высокай дзяўчыны, артыстка смела ўнікае балетным штампам. Разам з гэтым у вобразе ярка падраслены і сацыяльныя матывы, выдзены пачуцці пагарды і нявыліца да князя. Імкненне да народа і нявыліца да паніў, воль аспуна, што характарызуе гэты цікавы і зместоўны вобраз.

Урад высока ацаніў майстэрства артысткі А. Нікалавай, надаўшы ёй высокую званне лаўрэата Сталінскай прэміі за выдатнае вобраза Надзеі.

Заслугі Нікалавай перад народам і мастацтвам высока ацэнены партыяй і

ўрадам: яна ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга і «Знак Почта», ёй наладзена годнасць народнай артысткі БССР.

К. Мулер працуе ў Беларускай Дзяржаўнай оперы і балета з 1937 года на пасадзе галоўнага балетмайстра. Балетная трупа тады была яшчэ невялікая. Ён заняўся камплектаваннем яе і прафесійнай падрыхтоўкай маладых балетных актараў.

Да ачышчэння новага памяшкання тэатра балетмайстра падрыхтаваў спектакль «Лебядзінае возера», пасля балет «Дон-Кіхот», паставіў беларускія і польскія танцы ў оперы «Міхась Падгорны» Я. Ціцюкага.

Для творчай манеры балетмайстра Мулера характэрна прастата формы і яснасць думкі. Ён добра разумее замысел аўтара і заўсёды знаходзіць трапнае яго ўзвасяленне. З гэтага пункту гледжання асабліва вылучаецца спектакль «Князь-возера». Музыка В. Залатарова эмацыянальная, яна дае багаты матывал для фантазіі, абуджае творчую думку, падказвае пастаноўшчыку, што асноўны хараграфічны матывы павінны вынікаць з беларускіх народных танцаў, якія былі поўна могуць раскрыць жывы народ. Пастаноўшчык добра спалучае жывы асобныя героўз з масай народа. Асабліва ярка адценены сацыяльны моманты. Калі Мулеру давалася самому танцаваць партыю Князя, дык ён перш за ўсё выявіў рысы самаўра-прыгнатыліка, якія выклікалі нявыліца гледача, чым пачуццёвы ідэйны змест спектакля. У гэтым спектаклі ён не механічна спалучае народны і класічны танцы, а робіць гэта асэнсавана, кіруючыся зместам музыкі. Таму дасягаецца цэласнасць паміж танцавальнай і музычнай часткай спектакля. Прысуджэнне Мулеру Сталінскай прэміі з'яўляецца высокай адзінкай яго работы над ства-

рэннем беларускіх савецкіх балетных спектакляў.

Алець ЕСАКОВ.

Мастацкае выхаванне ў школе

Советская дзяржава затрачвае велізарныя сродкі на народную асвету, значная сума якіх прадастаўляецца і на музычнае выхаванне ў школах рэспублікі.

Мастацкае выхаванне з'яўляецца адным з важных сродкаў у сістэме камуністычнага выхавання школьнікаў. Спецыяльна абавязкова дысцыпліны ў школах. Міністэрства народнай асветы распрацавала праграму па гэтых дысцыплінах, выдавецтва выпускаюць значную колькасць вучэбных, метадычных, рэпертуарных зборнікаў і, тым не менш, выкладанне гэтых прадметаў (асабліва спеваў) знаходзіцца пакуль не на высокім узроўні. Можна без пераувелічэння сказаць, што спевак, які дысцыпліна, у некаторых школах лічыцца толькі ў раскладзе. У час сваіх паездак па аб'ектаў этнаграфічнага матэрыялу я наведваў за апошнія два гады больш 50 сельскіх і гарадскіх школ і пяць педучылішчаў рэспублікі. Пазнаёміўшыся там з практыкай выкладання спеваў, я пераканаўся, што мастацкаму выхаванню дзяцей у гэтых школах аддаецца вельмі мала ўвагі, дзякуючы слабай падрыхтаванасці настаўнікаў па дысцыпліне спеваў.

Мне давялося прысутнічаць на адным з урокаў спеваў у 2-ой Мінскай жаночай школе. Настаўніца раздала школьнікам тэкст песні. Прачытаўшы тэкст перад класам, яна звярнулася да дзяўчынак: «Хто з вас можа праспяваць гэтую песеньку?». Узялася некалькі рук. Настаўніца выклікала дзве дзяўчынкі, паставіла іх перад класам і прапанавала праспяваць. Адна з дзяўчынак пачала спяваць мялядою, блізка да папулярнай дзяцячай песенькі «В лесу родилась елочка». Другая дзяўчынка пачала імправізаваць узласны напеў, а песенька называлася «Кастрычніцкая». Балі гэты «дуэт» скончыўся, настаўніца прапанавала праспяваць усім класам. Больш двух дзясяткаў дзяцей заспявалі песню на розных мелодыях і ў розных танальнасцях. Сама ж настаўніца не праспявала дзевяць мялядою песні, бо не ведала яе.

Што да такога выкладання? А гэта, на жаль, не выключны прыклад. Аб асветніцкім ў школах таго мінімуму музычнай граматы, які прапануецца праграмай па спевах, і кажаць не прыходзіцца з тае прычыны, што некаторая частка настаўнікаў не падрыхтавана да выкладання спеваў. Ні ў адной школе ў Баранавічах, напрыклад, не выкладаецца нотная грамата.

І так справа абстаіць не толькі ў Баранавічах, але і ў сельскіх гарадах і сельскіх рэспублікі. У сельскіх школах, асабліва ў паўднёвых і паўднёва-ўсходніх абласцях БССР з развітым народным шматгалосным, справа абстаіць некалькі лепш. Тут дзеці яшчэ з малых год дома прывучаюцца да традыцыйнай харовай культуры, спяваюць больш арганізавана, лёгка авалодаваюць двухгалосным спяваннем.

Не зусім прадумана іншы раз вызначэнне рэпертураў для школьных праграм. Бады ў школьным рэпертуарным зборніку, выданым Акадэміяй педгагічнага навук, мелі месца «явольныя песні», дык можна

*
Г. ШТОВІЧ,
заслужаны дзеяч мастацтва БССР
*

сабе ўявіць, куды можа іншы раз завесці бескантрольная фантазія асобных настаўнікаў. Не маючы магчымасці, з прычыны адсутнасці музычнай падрыхтоўкі, разабрацца ў рэкамендаваным для школ персонным рэпертуары, яны часам, арэнтуючыся на бытавыя песенныя рэпертуары, даюць дзецям зусім непадходячыя для іх песні дорослых. Мае падобныя хібы і рэпертуарны спіс у праграме Міністэрства народнай асветы БССР. Нічым не апраўдана ўключэнне ў гэты спіс такіх песень, як «Што за месці, што за ясны» і «Шоно», помню тва росы» І. Любана і некаторыя іншыя. Тэксты песень школьнага рэпертуара павінны быць зразумелымі дзецям. А як растлумачыць школьнікам такі сказ у песні: «Распятай мне млы косяк даскавай рукою», якая рэкамендавана для трэцяга класа?

За дрэнны стан музычнага выхавання ў пачатковай школе нельга, вядома, ускладаць усю адказнасць толькі на настаўнікаў. Вялікую віну ў гэтым на сябе павінны ўзяць тая навукавыя ўстановы, якія рыхтавалі іх. У некаторых педучылішчах музычная падрыхтоўка будучых настаўнікаў займаюцца малапісьменныя ў музыцы аматары. У Магілёўскім педучылішчы студэнцкім хорам кіруе чалавек, які сам слаба разабраецца ў партытуры. Песні развучваюцца тут толькі на слых. Безмясцова ўзмахі рук ён суправаджае пастукаваннем нагі. Аб інтэлектуальнай чыстаце, ансамблі, выразнасці і кажаць не даводзіцца. Гэты-ж выкладчык праводзіць урокі спеваў і выкладае мялядою на ўсіх курсах педучылішча. Часта-ж можна чакаць ад яго выхаванцаў? Студэнты старэйшых курсаў, якія неўзабаве стануць настаўнікамі, зусім не арэнтуюцца ў элементарных пытаннях нотнай граматы. А ў Магілёўскім разам з тым ёсць вельмі добрае музычнае вучылішча, якое безумоўна магло-б дапамагчы педучылішчы ў пастаноўцы матодыкі музычнага выкладання.

Важным элементом у падрыхтоўцы настаўнікаў і выкладчыкаў спеваў ў школах з'яўляецца праграма па спевах (асабліва на скрыпцы). Але студэнты трэцяга курса Полацкага педучылішча амаль не ўмеюць сыграць на скрыпцы простую гаму. Тут таксама нічога даўнага няма, калі сказаць, што выкладчык гэтага вучылішча ледзь здолеў вызначыць танальнасць адной папулярнай песні.

Ёсць яшчэ прычыны, якая перааказвае музычнай падрыхтоўцы студэнтаў—недахоп вучэбных інструментаў. На 200 чалавек, што вучацца іграць на скрыпцы, ў Полацкім педучылішчы ёсць усяго 7 скрыпак! Не лепш абстаіць справа з вучэбнымі інструментамі ў Магілёўскім, Наваруджкім і другіх педучылішчах. Ці могому можа навучыцца студэнт за тры—чатыры гады (нават з кваліфікаваным настаўнікам),

трымаючы ў рукаў скрыпку 15—30 мінут у тыдзень?

У 1949 годзе Вучэбна-педгагічным выдавецтвам выпушчаны «Вучэбны падручнік па спевах» для педучылішчаў, але ў большасці педучылішчаў яго няма.

Даволі нізкі ўзровень і пазакласнай работы з харавымі і інструментальнымі гурткамі. Дзеці любяць песню і музыку, яны хавотна запісваюцца ў гурткі, але дзякуючы таму, што ў школе яны не прывучаны да сістэматычнага заняткаў спевамі, дзеці вельмі хутка адсейваюцца. Частая замена ўрокаў спеваў іншымі прадметамі стварае ў школьнікаў перакананне, што спевак—не абавязковы і не варты ўвагі прадмет.

Спевак, як абавязковы школьны прадмет, знаходзіцца па-за ўвагай органаў народнай асветы БССР. Даволі сказаць, што ў многіх абласцях у пасляваенныя гады зусім не праводзілася работа па ўздыску ўзроўню мастацкага выхавання дзяцей. Нават непрадзяцка семінары настаўнікаў па развучванню песеннага рэпертуара—вельмі радкая з'ява ў практыцы органаў народнай асветы. Трэба зрабіць шпакот і «Пастаўніцкай газеце», якая таксама амаль не займаецца гэтым пытаннем.

Асобныя дзеячы мастацтва БССР (Я. Цікоці, Р. Шырма і інш.) выступалі ў рэспубліканскай прэсе са сваімі прапановамі аб наладжанні музычнага выхавання дзяцей, але ніякага водгуку гэтыя выступленні не атрымалі.

Я абсалютна згодны з прапановамі тт. Я. Цікоці і Р. Шырмы аб арганізацыі спецыяльнага педгагічнага факультэта пры Мінскай кансерваторыі, аб рашучым узняцці яе ў якасці выкладання спеваў і музыкі ў педучылішчах і інстытутах, аб рэарганізацыі аднаго з музычных вучылішчаў у музычна-педгагічнае. Разам з тым, мне хочацца паставіць перад органамі народнай асветы БССР яшчэ некалькі вельмі важных, на мой погляд, пытанняў.

У бліжэйшым калікулі неабходна правесці семінары для настаўнікаў пачатковых класаў, якія не маюць музычнай падрыхтоўкі; часцей запрашаць для выкладання спеваў кваліфікаваных музыकाў, хормайстраў, што, напрыклад, з поспехам практыкуе 9-я Мінская СШ; абласны аддзел народнай асветы павінны мець калі не інспектараў і метадыстаў, дык хоць-бы кансультантаў па музыцы і спевах; трэба арганізаваць кабінеты музыкі пры інстытутах удасканалення настаўнікаў, які гэта практыкуюць многія інстытуты ў іншых рэспубліках.

У другіх рэспубліках ужо звернуць ўвагу на выкладанне музычнай дысцыпліны ў школах і зроблены аднаведны захады, накіраваны на яго палепшэнне. У загадзе па Могорана «Аб палепшэнні музычнага выхавання ў школах гор. Масквы» сказана: «Не дапускаць замены ўрокаў спеваў іншымі ўрокамі. Не дапускаць выкладання ўрокаў спеваў асоб, якія не маюць спецыяльнай падрыхтоўкі».

Ці не надыйшоў час і Міністэрству асветы БССР большую ўвагу звярнуць на гэты ўчастак сваёй работы.

У САЮЗЕ СОВЕЦКІХ МАСТАКОЎ БССР

Па паседжанні быў заслуханы таксама даклад старшыні секцыі дэкарацыйнага і дапаможнага мастацтва А. Марыка аб стане работы секцыі і аб задачах тэатральнага мастацтва.

Праўленне вырашыла арганізаваць вы-

стаўку работ тэатральнага мастацтва і наладзіць мерапрыемствы па палепшэнню мастацкага афармлення спектакляў у тэатрах БССР. На гэтым-жа паседжанні ў члены Саюза савецкіх мастакоў БССР прыняты П. Герасімовіч.

Праўленне вырашыла арганізаваць вы-

Да 20-годдзя з дня смерці Ул. Маякоўскага

14 красавіка гэтага года спаўняецца 20 год з дня смерці таленавітага поэта савецкай эпохі Ул. Маякоўскага.

Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР вылучыла камісію ў складзе П. Панчанкі, М. Танка, П. Глебкі, А. Вялігіна і К. Кірэенкі па правядзенню 20-годдзя з дня смерці выдатнага паэта.

Намечана правядзенне агульнагарадскога вечара з дакладам І. Гутарава аб жыцці і творчасці Ул. Маякоўскага. Такі-ж вечар адбудзецца і ў Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР, дзе выступіць з дакладам паэт А. Вялігіна.

Літаратурныя вечары адбудуцца па розных прадпрыемствах і ўстановах г. Мінск. На вечары пасля дакладаў выступіць паэты, якія працягваюць вершы, прысвечаныя Ул. Маякоўскаму, а таксама пераклады твораў выдатнага паэта на беларускую мову.

Секцыя паэзіі заслухае і абмяркуе даклад Ул. Агіевіча аб уплыве творчасці Ул. Маякоўскага на беларускую паэзію.

У друку будуць апублікаваны артыкулы аб творчасці Ул. Маякоўскага.

Дзяржаўнае выдавецтва БССР рыхтуе аднатомнік выбраных твораў Ул. Маякоўскага ў перакладзе на беларускую мову.

Абласны літ'яднанні таксама прымуць ухвалу ў правядзенні юбілейнай даты.

Новыя пастаноўкі тэатра імя Ленінскага комсамола БССР

Рэспубліканскі тэатр імя Ленінскага комсамола паказваў брыскаму гледачу новыя спектаклі — «Дваранскае гняздо» і «Жаніцца Валуціна».

Цяпер тэатр працуе над пастаноўкай п'есы А. Ікабова — «Два лагеры», Сімукова — «Враб'ём горы», а таксама рыхтуе спектакль «Анна Карэніна» па аднайменнаму раману Л. Н. Толстога.

Гастролі тэатра імя Янкі Купалы

На гастролі ў Баранавічы выязджаў Беларуска-Дзяржаўны драматычны тэатр імя Янкі Купалы. Тэатр паказаў п'есы «Паліліна» Янкі Купалы, «Гэта было ў Мінску» А. Кучара, «Поўныя каханне» А. Астроўскага, «Неспайная старасць» Л. Рахманова, «Сабака на сене» Лопэ дэ Вега, «Скуты» Ж. Мальера і іншыя.

Спектаклі прайшлі з вялікім поспехам. Артысты тэатра выступалі ў рабочых клубах горада, а таксама ў раённых цэнтрах.

Агляд мастацкай самадзейнасці

У Віцебску закончыўся абласны агляд мастацкай самадзейнасці рэспублікі вучылішч і школ ФЭН. У аглядзе прынялі ўдзел пяць харавых калектываў, два драматычныя, два танцавыя, адзін дукхавы, дзве акрабачныя групы, а таксама асобныя выканаўцы.

Найлепшыя вынікі паказалі драматычны калектыў рэспублікі вучылішча № 21, а таксама хор 13-й школы ФЭН.

Асобныя выкананні працягалі вершы Я. Купалы, Я. Коласа, П. Броўкі і другіх паэтаў.

Мастак-большэвік

(Да 60-годдзя з дня нараджэння і 40-годдзя творчай дзейнасці Ф. А. Мадорава)

Фёдар Аляксандравіч Мадораў належыць да той пляды мастакоў, якія з першых дзён існавання Савецкай дзяржавы звязалі свой лёс з мастацтвам, народжаным Вялікім Кастрычнікам.

Яшчэ ў Акадэміі мастацтва, куды ён паступіў у 1914 годзе, Ф. Мадораў пераімаў лепшыя ўзоры рэалістычнага мастацтва І. Рэпіна, В. Сурыкава, В. Пярова, В. Васнецова, Вучань В. Макоўскага, Мадораў усурныў каліграфічныя якасці мастацтва пераасонаў: яго блізкасць да шырокіх народных мас, яго папулярнасць, ідэйную глыбіню.

Адлюстравіць самае вострае, г. зн. характарнае. Тамы—гэта ваша жыццё. Куды ён пойдзеце, усюды латыкаецца на тэмы, але з усяго бачнага выбірае тыловае». Гэтыя словы выдатнага мастака В. Макоўскага вызначылі творчы характар жыцця Мадорава.

Пасля сканчэння ў 1918 годзе Акадэміі мастацтва Мадораў жыў востра і працоўна, яго вызваліла рэвалюцыя ад капіталістычнага ярама. У сваёй роднай вёсцы Мецеры, Уладзімірскай губерні, ён працуе першым старшынёй Мецэрскага Савета рабочых і сялянскіх дэпутатаў, шмат аддае ўвагі адраджэнню мастацкага жыцця ў сваёй вёсцы, якая з даўніх часоў славілася пудоўнымі міністурамі і росісам.

Імкнуўся да шырокага ахопу найбольш значных падзей будаўніцтва сацыялізма ў нашай краіне, мастак шмат выцраваў на самых дасяжкіх кутках неабсяжнай краіны.

Мадораў паказаў у сваім жыцці жыццё нешта, якія рэвалюцыя далучыла да вялікай сямі роўнапраўных савецкіх народаў. З вусці Пячоры, дзе Мадораў напісаў карціну «Свята на Пячоры», мастак едзе на поўдзень, у Баку. Яго новая карціна раскрывае перад гледачом магчымы бяскрайні пайзаж нафтавых вежаў.

У 1931 годзе Мадораў працуе ў Магілёўскім, дзе стварае карціну «Пялючка кажацінкіна камбінат». У гэтым жа годзе быў напісаны партрэт «Кацельшчык-ударнік Урала», у 1933 годзе з'яўляецца карціна «Першы трактар на палях Башкіры».

Творы Мадорава адлюстравваюць адну падзею за другой, паказваюць новыя глянты сацыялістычнай індустрыі, радасныя з'явы ў жыцці савецкага народа. З вялікай галары работ Ф. Мадорава глядзец на нас індустрыяльныя пайзажы Урала, Крайняй Поўначы, Пуджы, лепшыя людзі, верныя партыі, якія амлілі над кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна аблічка роднай зямлі. З асаблівай любоўю і патхненнем мастак працуе над вобразам прарадзюль партыі і савецкай ўлады, увасабляючы ў гэтых творах лепшыя пачуцці народа да сваёй кіраўніцкай.

З твораў найбольшай вядомасці карціна «Снег не вясніць», якая паказвае прарадзюль І. В. Сталіна ў час выступлення на VIII Надзвычайным з'ездзе Саветаў 25 лістапада 1936 г. Да ліку работ, у якіх глыбока паказаны вобразы прарадзюль партыі і савецкай ўлады, належыць таксама грунавы партрэт — І. В. Сталін, В. М. Молатаў, А. І. Мікалін і карціны «М. І. Калінін у сабе на радзіме ў Цвярскай губерні», «М. І. Калінін за працай у кабінете ў 1939 г.».

За сорак гадоў сваёй актыўнай творчай дзейнасці Фёдар Аляксандравіч Мадораў шмат зрабіў для развіцця савецкага жыцця. Яго лепшыя творы ўзбагацілі выдатную скарбніцу савецкага мастацтва.

П. ГЕРАСИМОВІЧ

Ул. АГІЕВІЧ

Схема замест рэальнага жыцця

Ёсць творы, пазнаёміўшыся з якімі не ўсхваляюцца, не ўзрадуешся, не захошч сустрэцца з героямі, намалёванымі аўтарам. Да ліку такіх твораў, якія не дапамагаюць глыбей зразумець жыццё, нам думецца, і належыць «Аповесць пра думачнае сэрца» П. Кавалёва («Полымя» № 11—12, 1949 г.).

П. Кавалёў выступае ў літаратуры не ўпершыню. Яго «Аповесці пра думачнае сэрца» папярэднічаў ужо не адна твор. Тут і зборнік апавяданняў «Прага блю», тут і аповесць «Андрэйка», тут і рад іншых твораў. Але праца пісьменніка адзначаецца не тым, што механічна ўзрастае колькасць напісанага ім, што яго творы, нібы бухгалтарскія кэсцішкі, даюцца адзін да другога. Чытач хоча бачыць рост пісьменніка, яго цікавасць у першую чаргу ідэйнай і мастацкай сіла, з якой асэнсуювацца і ўвасабляцца жыццёвы матэрыял.

Усё гэта, безумоўна, звязана з рухам наперад, з творчым размахам, з шырыняй паказу ўнутранага свету герояў. На вялікі жаль, нічога гэтага нельга знайсці ў новым творы П. Кавалёва.

І не выпадкова, што, чытаючы «Аповесць пра думачнае сэрца», так і хочацца сказаць аўтару: Не атрымлівайце вы чытача, не глуміце яго штучным спалучэннем абставін, не адзіляйце бясцёмнага награвування прыгодніцкіх дробязей... Спыніцеся і дайце яму магчымасць глянуць на вашых герояў, дапамажыце зазірнуць у іх сапраўдны ўнутраны свет. Не ператваряйце іх у бяздухныя прытчы, не блятайце іх жывога жыцця з вяртаннем у вымысел.

Але дарэмна! Аўтар ідзе сваім шляхам, ідзе яроўна і хітра, без пунжа кірунку, пераскокваючы з падзеі на падзею, мінаючы асобнае, аддаючы перавагу другаряднаму. Яму няма часу спыніцца ні на аднаставанні гістарычных абставін, у якіх дзейнічаюць героі, ні на характа-

рыстыцы саміх герояў. А між тым, аповесць пісаецца з разлікам на вырашэнне вельмі важных пытанняў. Яе план ахапляе ўсе перыяды Вялікай Айчыннай вайны — ад яе пачатку і да апошніх дзён перамогі.

Што-ж адбываецца ў гэтай, на 44 часопісныя старонкі, аповесці?

Вось яе кароткі змест. Савецкі камандзір Васіль Івановіч разам са сваёй сям'ёй—жонкай Аксанай і дзвюма малымі дзецьмі—трапіць ў складаны ўмовы першых тыдняў вайны. «З пачаткам вайны Васіль Івановіч не паспеў эвакуіраваць сваю жонку, хлопчыкаў. І вась з самае заходняе граніцы адступіў ён разам з сям'ёй. Два бай прымалі Івановіч са сваім падраздзяленнем, а сям'ю блізка да сябе трымаў(і). Добра, шчасліва пакуль усё канчалася...». Затым усё яны «роўнымі дарогамі развіліся па свеце»: цяжка паранены Васіль напроўваецца на працяглае лячэнне ў шпіталь, жонка страпіла ў рукі гітлераўскіх дэсанцікаў, а ё-жа дзвэйкі скарэа па-напакому — іх выпадкова падбараў «на прыгуменні» беларуская жанчына і, такім чынам, яны апынуліся ў сям'і Ігната Шыляна. Догляд за дзецьмі на працягу ўсіх год вайны, прыгоды Аксанай, лячэнне Васіля ў шпіталь і паўторны аварот у дзевяную частку, шчаслівае сустрэча бацькоў з дзецьмі — вось тая асноўная сюжэтная лінія, па якой выдзе сваё апавяданне аўтар.

Мяркуючы на гэтых «апазнавальных знаках», П. Кавалёў ставіць перад сабой пачасную задачу. Яго ў першую чаргу цікава вырашэнне праблемы высокай маральнай чыстаты савецкіх людзей, іх кроўная дружба, іх братнія ўзаемадапамога ў гады суровых выпрабаванняў.

Але са сваёй задачай аўтар не справіўся, яго замасляе не знайшоў патрабнага ідэйна-мастацкага вырашэння. У «Аповесць пра думачнае сэрца» людзі і падзеі не ўвапілі жывым адбіткам перажытага

часу. Больш таго, аўтар да неагчымасці збядніў людзей, ператварыў іх у прыкрыя, агонельныя схемы, за якімі ўжо не ўбачыш тоду фону, на якім разгортваліся глыбока-драматычныя і ў той-жа час поўныя светлага антымизму падзеі. І тут справа не ў тым, што П. Кавалёў увесё сюжэт сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за сувяззю з агульнанародным дэсам, што яны засланяюць сабой больш важныя і значныя, чым асабістае гора, які-бы вялікі яго ні было.

«Самая цяжкая хвароба, — зазначае аўтар вуснамі няні-санітаркі, — гэта згубіць сям'ю, а тым больш адначасна сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за сувяззю з агульнанародным дэсам, што яны засланяюць сабой больш важныя і значныя, чым асабістае гора, які-бы вялікі яго ні было.

«Самая цяжкая хвароба, — зазначае аўтар вуснамі няні-санітаркі, — гэта згубіць сям'ю, а тым больш адначасна сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за сувяззю з агульнанародным дэсам, што яны засланяюць сабой больш важныя і значныя, чым асабістае гора, які-бы вялікі яго ні было.

«Самая цяжкая хвароба, — зазначае аўтар вуснамі няні-санітаркі, — гэта згубіць сям'ю, а тым больш адначасна сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за сувяззю з агульнанародным дэсам, што яны засланяюць сабой больш важныя і значныя, чым асабістае гора, які-бы вялікі яго ні было.

«Самая цяжкая хвароба, — зазначае аўтар вуснамі няні-санітаркі, — гэта згубіць сям'ю, а тым больш адначасна сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за сувяззю з агульнанародным дэсам, што яны засланяюць сабой больш важныя і значныя, чым асабістае гора, які-бы вялікі яго ні было.

«Самая цяжкая хвароба, — зазначае аўтар вуснамі няні-санітаркі, — гэта згубіць сям'ю, а тым больш адначасна сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за сувяззю з агульнанародным дэсам, што яны засланяюць сабой больш важныя і значныя, чым асабістае гора, які-бы вялікі яго ні было.

«Самая цяжкая хвароба, — зазначае аўтар вуснамі няні-санітаркі, — гэта згубіць сям'ю, а тым больш адначасна сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за сувяззю з агульнанародным дэсам, што яны засланяюць сабой больш важныя і значныя, чым асабістае гора, які-бы вялікі яго ні было.

«Самая цяжкая хвароба, — зазначае аўтар вуснамі няні-санітаркі, — гэта згубіць сям'ю, а тым больш адначасна сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за сувяззю з агульнанародным дэсам, што яны засланяюць сабой больш важныя і значныя, чым асабістае гора, які-бы вялікі яго ні было.

«Самая цяжкая хвароба, — зазначае аўтар вуснамі няні-санітаркі, — гэта згубіць сям'ю, а тым больш адначасна сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за сувяззю з агульнанародным дэсам, што яны засланяюць сабой больш важныя і значныя, чым асабістае гора, які-бы вялікі яго ні было.

«Самая цяжкая хвароба, — зазначае аўтар вуснамі няні-санітаркі, — гэта згубіць сям'ю, а тым больш адначасна сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за сувяззю з агульнанародным дэсам, што яны засланяюць сабой больш важныя і значныя, чым асабістае гора, які-бы вялікі яго ні было.

«Самая цяжкая хвароба, — зазначае аўтар вуснамі няні-санітаркі, — гэта згубіць сям'ю, а тым больш адначасна сваёй аповесці падпарадкаваў апісанню перажыванняў і пакут Васіля, Аксанай, Марыны Мікалаеўны і іншых дзевячых асоб, а ў тым, што іменна гэтыя перажыванні і пакуты падарожжа па-за